

Psychologické aspekty práce andragoga a jejich možnosti uplatnění v praxi

Petra Zakrevská

Bakalářská práce
200x

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Petra ZAKREVSKÁ
Osobní číslo: H10828
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
**Studijní obor: Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů
v neziskové sféře**
Forma studia: kombinovaná

**Téma práce: Psychologické aspekty práce andragoga a možnosti
jejich uplatnění v praxi**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti andragogiky a psychologie.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu ve formě dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

VÁGNEROVÁ, Marie. Základy psychologie. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3.

PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. Základy andragogiky. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

KNOWLES, Malcolm S, Elwood F HOLTON a Richard A SWANSON. The adult learner: the definitive classic in adult education and human resource development. Boston: Elsevier, 2005, ISBN 07-506-7837-2.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007, ISBN 978-80-247-1369-4.

HANS LOWE. Úvod do psychologie učení dospělých. Praha: Státní pedagogické nakladatelství Praha. ISBN 14-735-77.

NAKONEČNÝ, Milan. Psychologie osobnosti. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0628-1.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

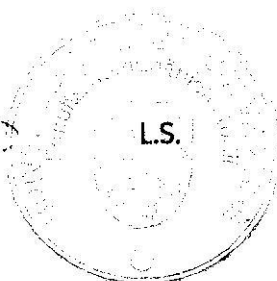
30. listopadu 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 12. února 2013

A. Lengalová
doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Jakub Hladík
Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ..5.4.2013

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

---

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být léž nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá propojením andragogiky s ostatními vědami, zejména psychologií. Klade si otázku, jak dalece je pro andragoga profesionála důležité psychologické vzdělání a kterých oblastí psychologie andragog využívá. Klíčovým bodem bylo také objasnit, zda je studentům andragogiky nabízen ve vzdělávacím programu dostatek prostoru tyto znalosti získat nebo zda existuje uspokojivé množství literárních zdrojů, které tyto dvě vědy spojují, pro případné samostudium.

Klíčová slova: andragogika, psychologie, pojmový aparát andragogiky, andragogická praxe, filosofie, pedagogika

ABSTRACT

This thesis deals with linking adult education with other sciences, especially psychology. It raises the question, how far the education of psychology is important for Andragogy - professional and which areas of psychology Andragogy uses. The key point was also to make clear that there is offered enough space for the students of adult education in their curriculums for getting this knowledge or whether there are a satisfactory number of literary sources for self-study, which combine these two sciences.

Keywords: adult education, psychology, adult education terminology, andragogical practice, philosophy, pedagogy

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce doc. Jaroslavu Balvínovi PhDr. Mgr. CSc. -UPV za odbornou pomoc a cenné rady.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

ÚVOD	4
I. TEORETICKÁ ČÁST	5
1 KLÍČOVÉ POJMY	6
1.1 PSYCHOLOGIE	6
1.2 ANDRAGOGIKA	8
1.3 PEDAGOGIKA	11
1.4 FILOZOFIE	13
2 VZTAH PSYCHOLOGIE A ANDRAGOGIKY	15
2.1 ANDRAGOGIKA JAKO VĚDA O VÝCHOVĚ	15
2.2 ANDRAGOGIKA JAKO TRANSDISCIPLINÁRNÍ VĚDA	15
2.3 KNIHY	16
3 NÁZORY ODBORNÍKŮ NA VZÁJEMNÉ PROLÍNÁNÍ A OVLIVŇOVÁNÍ SE ANDRAGOGIKY A PSYCHOLOGIE	17
3.1 DOC. DR. MILAN BENEŠ: ANDRAGOGIKA – TEORETICKÉ ZÁKLADY, UVÁDÍ:	17
3.2 DOC. DR. MILAN BENEŠ: ANDRAGOGIKA – TEORETICKÉ ZÁKLADY UVÁDÍ:	17
3.3 PHDr. ZDENĚK PALÁN: ZÁKLADY ANDRAGOGIKY UVÁDÍ:	18
II. PRAKTICKÁ ČÁST	20
4 VÝZKUM	21
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍL.....	21
<i>Stanovení hypotéz</i>	21
4.2 DRUH VÝZKUMU	21
<i>Dotazník</i>	22
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	22
4.4 POSTUP ZPRACOVÁNÍ ÚDAJŮ.....	23
4.5 ROZBOR A INTERPRETACE ÚDAJŮ.....	24
4.6 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ	35
4.7 RESUMÉ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	35

5 ZÁVĚR	37
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	38
SEZNAM TABULEK.....	42
SEZNAM PŘÍLOH.....	43

ÚVOD

Andragogika současnosti je stále vědou, která se rozvíjí a formuje, přestože díky době její existence, ji nemůžeme označit za vědu mladou. V minulých letech sice andragogika existovala, ale byla jí věnována malá pozornost. Často byla přidružena k pedagogice, která se zabývala edukací dětí, proto byly většinou programy a systémy vzdělávání dětí aplikovány do sféry vzdělávání dospělých. Tím se stávaly nefunkčními a neplnohodnotně použitelnými v praxi.

Andragogika rovněž není vědou, které jsou dány pevné hranice. Často se opírá o poznatky, které přinesly jiné vědy, se kterými hraničí. Může se jednat o psychologii, pedagogiku, filosofii, etiku, kulturologii a další. Proto je jistě logické, že se při studiu andragogiky bude muset student zákonitě věnovat i těmto vědám. Každá z těchto věd má v andragogice jisté zastoupení, je více, či méně důležitou. Zásadní otázkou této práce je, jak dalece jsou nadále tyto vědy- zejména psychologie, využívány dále v praxi andragoga. V této práci si klademe otázku, jak moc znalosti psychologie ovlivní práci andragoga, jak často je může využívat. Dále se také věnujeme problému literárních a dalších zdrojů, z kterých je možno čerpat při studiu na vysokých školách nebo při samostudiu. Zda je těchto zdrojů, které se zabývají propojením andragogiky a psychologie, dostatečné množství, jsou snáze přístupné a zda jich studenti nebo andragogové profesionálové také využívají.

Závěrem se také zabýváme samotným pojmem celoživotního vzdělávání. V dnešní době, která je velmi rychlá a klade velký důraz na pracovní flexibilitu jedince, je nutno se neustále vzdělávat a rekvalifikovat. Ukončení studia na střední nebo vysoké škole již není dosažení nejvyšší mety ve vzdělání, ale je pouze startovní čarou, za kterou dále následuje další studium, které má pomoci při hledání nebo udržení si pracovní pozice. Vzdělávání získalo nové pojetí. V současné době je nutné se vzdělávat celoživotně, hovoříme tedy o důležitosti pojmu celoživotního vzdělávání. To je zcela nezbytné pro člověka, který své dosavadní zaměstnání opouští a hledá nebo nastupuje do nové pracovní pozice, jakož i pro zaměstnance, který na své pracovní pozici setrvává dlouhodobě. Vzdělávání, rekvalifikace a zvyšování kompetencí je faktorem, který člověku pomáhá být "atraktivním" zaměstnancem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KLÍČOVÉ POJMY

1.1 Psychologie

Vymezení pojmu psychologie

Jedná se o vědu, která se zabývá a zkoumá lidské chování, tělesné a mentální procesy. Popisuje jejich vzájemné působení a ovlivňování. Cílem psychologie je využívat získané poznatky ve prospěch a zkvalitnění lidského života nebo také k léčebným účelům. Psychologové se snaží prozkoumat a porozumět kognitivním funkcím, neurobiologickým procesům a fyziologickým procesům, které podmiňují dané funkce. Slovo „psychologie“ má původ v řečtině, skládá se ze slov: „psyché“ - duše, dech a slova „logia“ - věda. Psychologie tedy popisuje duševní stav jedince a dále jej analyzuje a zkoumá. (Nakonečný, 2002, s. 20)

Historie psychologie

Za počátek vědecké psychologie můžeme označit rok 1879. V této době je tato vědecká disciplína úzce spjata se jménem Wilhem Wundt, který na univerzitě v Lipsku založil první psychologickou laboratoř. Tato událost se stala velmi významnou, protože se právě v této době rozhodovalo, zda je možné uznat psychologii jako skutečnou vědu. Bylo nutné doložit důkazy, že je reálné, aby psychologie pracovala experimentálně a také zda bude možné objektivními metodami získat výsledky, které budou dále použitelné a ověřitelné, jako je tomu u jiných vědních disciplín, jako je biologie, chemie nebo filosofie. Wilhem Wundt se při své práci zabýval do vysoké míry pojmem introspekce, kdy zaznamenával chování, jednání, cítění, myšlení... Dalšími důležitými jmény v počátcích psychologie jsou fyziolog Hering a fyzik Ernst Mach, kteří působili v druhé polovině 19. století v Praze a předmětem jejich zájmu byly počítky a vjemy. (Hunt, 2010, s. 16, 17)

Jméno, které je s pojmem psychologie spojováno poměrně nejčastěji, je Sigmund Freud, který se zabýval psychoanalýzou. Jedná se o teorii osobnosti a zároveň metodu psychoterapie. Její počátky se datují na přelom 19 a 20 století a znamenala revoluci v oblasti pojetí lidské psychiky. Sám Sigmund Freud označil psychoanalýzu za vědu o nevědomí- s tímto pojmem se do této doby vůbec npracovalo. Tím, že je pacient vyzván, aby říkal vše, co mu přijde na mysl a tím zvědoměl své myšlenky, přání a emoce

se mu dostává v pomoci uvědomění léčby. Freud se domníval, že myšlenky a tužby, kterých si jedinec není vědom, dokážou silně ovlivňovat jeho jednání. (Hunt, 2010, s.18, 19)

Psychologie současnosti

Mnohé ze současných teorií nezkoumají pouze psychologickou rovinu vývoje (např. vývoj emocí, kognitivních charakteristik), která byla dominantní u klasických teorií. Často se pohybují i na rovině širších sociálních vztahů a historického vlivu, tedy na sociologické rovině. Některé z nich jsou součástí větší skupiny teorií, tzv. teorií vývojových systémů, které zdůrazňují integraci jedince a jeho sociálního, historického i přírodního prostředí (např. Magnusson, Wapner). Lifespanová teorie vývoje P. B. Baltese kombinuje individuálně-psychologický a sociologický přístup. Celoživotní vývoj člověka podle této teorie ovlivňují nejenom jeho psychické charakteristiky, ale i kulturní a historické prostředí. Teorie U. Bronfenbrennera (2005a, b) představuje bioekologický přístup k vývoji člověka. Kromě původních vnějších ekologických systémů – např. rodina, škola, společnost, se v novější formulaci teorie podílí na vývoji i individuální struktury. Pod vlivem Elderovy teorie životní dráhy zohledňuje i časovou (historickou) dimenzi. J. Heckhausenová se ve své lifespanové teorii kontroly soustředí především na psychologické charakteristiky vývoje. Klíčovou úlohu ve vývoji hraje proces kontroly. Celá teorie kontroly byla významně ovlivněna Baltesovou teorií lifespanu. Do rozsáhlejší skupiny vývojových teorií systémů patří holistická interakční teorie jedinec-prostředí D. Magnussona. Podobně jako jiné teorie vývojových systémů dává důraz na integraci jedince a jeho prostředí. V teorii se zabývá analýzou psychologických charakteristik na úrovni jedince i sociologických charakteristik na úrovni procesů, které probíhají v prostředí. (Současná psychologie, 2012)

Psychologie a andragogika

Hraniční vědní disciplína mezi andragogikou a psychologií (aplikovaná psychologická disciplína), která se zabývá zákonitostmi, které se prosazují v průběhu edukačního procesu a působí na jeho účastníky je andragogice psychologie. Jejím hlavním předmětem je psychologická oblast výchovné a vzdělávací reality dospělých, kterou nezkoumá žádná jiná vědní disciplína (Palán, 2002, s. 50).

1.2 Andragogika

Vymezení pojmu andragogika

Je věda aplikovaná a zabývá se výchovou a vzděláváním dospělých a všemi zvláštnostmi, které jsou s tím spojeny. Tato vědní disciplína se snaží vymezit pojmy jako je osobnost dospělého ve vzdělávacím procesu, to jak působí vzdělávací metody na dospělé jedince a nakonec systém vzdělávání u dospělé populace. Samotné slovo „andragogika“ je taktéž řeckého původu a bylo vytvořeno podle vzoru „pedagogika“. V této době ještě panoval názor, že většinu postupů, které jsou používány při vzdělávání dětí, lze převzít a aplikovat je na dospělé populaci. Samotné slovo andragogika tedy vzniklo spojením řeckého slova „anér, andr-os“= muž, což vymezuje dospělého jedince a slova „agogé“= vedení. (Palán, 2003, s. 8)

Historie andragogiky

Svou vlastní historii má i samotný pojem andragogika, který byl poprvé použit německým pedagogem Alexandrem Kappem v roce 1833. Ten se ve svém díle „Andragogika neboli vzdělávání v dospělém věku“ věnoval Platónovým a Aristotelovým teoriím. V této době se však termín příliš neujal a byl znovu použit až roku 1921, kdy se k němu vrátil německý pedagog Eugen Rosnstock- Huessy. I ten však stále ještě nechápe andragogiku jako samostatnou disciplínu, ale spíše jako metodu vzdělávání. Přesto ve své výroční zprávě- kde tento pojem použil- zdůrazňuje, že není možné aplikovat poznatky z pedagogiky na vzdělávání dospělých a tudíž ten, kdo je pedagog nemusí být dobrým andragogem. Termín však opět nebyl přijat a dále se nepoužíval, přestože se teorie o vzdělávání dospělých začala rozvíjet. K pokusům definovat teorii vzdělávání dospělých jako andragogiku (jako samostatnou vědní disciplínu) a položit její teoretické základy bylo nutno počkat až do konce čtyřicátých let, kdy holandský profesor Ten Have odlišil andragogiku, resp andragogii, jež považoval za sociálně-technologické disciplíny, od andralogie jako syntetické sociálně-vědní disciplíny, zahrnující i teorii sociální práce a metodologické zdůvodnění praktické činnosti s dospělými. (Wilfred Gottschalk pak v 60. letech definoval andragologii jako vědu o sociálním jednání, směřujícím ke správnému a odbornému dosažení žádoucích změn v myšlení, cítění a jednání.) V souvislosti s nutností rozvoje vzdělávání dospělých po 2. světové válce vznikla i potřeba rozvoje vědy o tomto vzdělávání. Byl znovuobjeven i pojem andragogika. Z poválečných prací, které napomohly k formulování andragogiky jako samostatné vědní disciplíny, jsou stá-

le aktuální práce E. Eriksona- Identity and the Life Cycle a Maslowova- Motivation and Personality. Pokusy o integrovaný vědecký přístup k problematice začínají v roce 1949 prací Harryho Overstreetse- The Mature Mind a Knowlesovou prací- Informal Adult Education. Švýcar Heinrich Hanselmann ve svém díle z roku 1951- Andragogy - Nature, Possibilities and Boundaries of Adult Education, kromě jiného popisuje andragogiku jako samostatnou vědu. Přichází s koncepcí pozitivního formování člověka, které má tři složky: péči, výchovu a vzdělávání (formování ducha). (Palán, 2003, s. 67)

Andragogická současnost

V dnešní době, která je velmi rychlá a klade velký důraz na pracovní flexibilitu jedince, je nutno se neustále vzdělávat a rekvalifikovat. Ukončení studia na střední nebo vysoké škole již není dosažení nejvyšší mety ve vzdělání určitého člověka, ale pouze startovní čarou, za kterou dále následuje další studium, které má pomoci při hledání nebo udržení si pracovní pozice. Andragogika se nejen vydělávání dospělých zabývá, ale rozšiřuje dále poznatky a vytváří pojmový aparát. Dalo by se říci, že je zatím na počátku a čeká jí budoucnost, která pramení z trendů současné doby a životního stylu jedince.

Současná situace ve vzdělávání dospělých se dá charakterizovat takto:

- Hodnota a prestiž vzdělání roste. Stále více lidí cítí potřebu dále se vzdělávat a zvyšovat svoji kvalifikaci. Bohužel nastává problém, protože stále není vytvořen řádný čtvrtý subsystém vzdělávací soustavy. To lze řešit pouze pomocí zásahu státu do této oblasti.
- Díky tomu se na vzdělávání dospělých zaměřily organizace, kde se toto téma stalo součástí personální politiky. V důsledku tohoto jevu, se v dalším vzdělávání protěžuje rozšíření profesních kompetencí a kvalifikací a zájmové a všeobecné vzdělávání ustupuje do pozadí.
- Trh zaměřující se na vzdělávání dospělých se prudce rozšiřuje a jeho popularita strmě narůstá. Nejedná se už pouze o to, že vzdělávání dospělých by mělo být zajištěno díky politice státu. Nyní je vzdělání potřebou lidí a stává se zbožím, které může přinášet zisk.
- Další vzdělávání se stává součástí životních stylů jedinců jako součást konzumního života lidí.

- Změnil se postoj k vlastnímu životu a životnímu stylu. Dnes se účastníci dalšího vzdělávání zaměřují často na vnitřní svět osobnosti, jako jsou sebezpoznání, zvládnutí stresů, terapie,...(Milan Baneš, 2008 str. 14)
- Myšlenka celoživotního vzdělávání a učení není nová, v současnosti ovšem existuje politická snaha ji realizovat. Jedná se o reakci na kompetence vyžadované ve znalostní společnosti a na nemožnost tyto kompetence zprostředkovat jen v rámci stávající školské soustavy. Celoživotní vzdělávání a učení je cílem a koncepcí dnešní vzdělávací politiky na národní i nadnárodní úrovni (OECD, EU, atd.) a politiky rozvoje lidských zdrojů. Nejde o už dosaženou realitu, ale o postupný proces a uskutečňování jednotlivých elementů. Nejedná se také o čistě andragogickou a pedagogickou záležitost, ale především o sociální, vzdělávací a hospodářskou politiku, prosazení celoživotního učení a vzdělávání vyžaduje celou řadu koordinovaných právních, administrativních, organizačních, didaktických a metodických rozhodnutí. Cílem tohoto snažení je v současném rámci EU především zaměstnatelnost, konkurenční schopnost ekonomiky, sociální soudržnost a aktivní občanství. Jako přínos pro jedince se vyzdvihuje především možnost jeho seberealizace. Příležitosti, které celoživotní učení jedinci nabízí, nejsou ovšem chápány jako garance vysokého profesního a společenského statusu.“,...(Milan Baneš, 2008, str. 15)

Andragogika a ostatní vědy

Jak již bylo mnohokrát zmíněno, andragogika není vědou s pevně vytyčenými hranicemi, právě naopak. Velmi často se opírá o další humanitní vědy a čerpá z nich. Vědy, které se svou podstatou andragogice nejvíce blíží, jsou psychologie a pedagogika. Pedagogika pomáhá utvářet pojmový aparát a poskytuje částečně teoretickou základnu. Přesto je nutné mít stále na paměti, že pedagogika se mnoho let věnovala téměř výhradně edukaci dětí, tudíž nelze přenášet teorie a postupy na dospělé jedince. Další spřátelenou vědou, která byla zmíněna, je psychologie. Jelikož andragog profesionál pracuje neustále s lidmi- jedinci nebo skupinou, je bezpodmínečně nutné dokázat se při této práci v psychologii orientovat a opírat se o její poznatky.

1.3 Pedagogika

Vymezení pojmu

Pedagogika je věda, která se zabývá zkoumáním podstaty, struktury a zákonitostmi výchovy a vzdělávání člověka. “Pedagogika je vědou, která se zabývá vším tím, co vytváří a determinuje nějaké edukační prostředí, procesy, jež se v těchto prostředích realizují, výsledky a efekty těchto procesů“. (Průcha, 2012, s. 138)

Za zakladatele pedagogiky je považován Jan Ámos Komenský.

Pedagogika je věda o edukaci, tedy o výchově a vzdělávání. Jako věda zahrnuje teorii i praxi. Má charakter normativní, explorativní a explanativní.

- **normativní charakter** – pedagogika stanovuje určité normy, vzory, doporučení, cíle, jak realizovat edukaci
- **explorativní charakter** – pedagogika zkoumá, je založena na poznacích získaných z výzkumu
- **explanativní charakter** – pedagogika zjišťuje, popisuje, vysvětluje různé jevy edukační reality
- Předmětem pedagogiky je výchova. Pedagogika se zabývá vším tím, co vytváří nějaké edukační prostředí, procesy, jež se v těchto prostředích realizují, a výsledky a efekty těchto procesů. (Průcha, 2012, s. 102)

Historie pedagogiky

Pedagogika jako vědní disciplína má své kořeny ve filozofii, ze které se oddělila až v 19. století. Pedagogice se věnovali například filozofové Sókrates, Platón, Aristotelés. K nejvýznamnějším teoretikům pedagogiky patří Jan Ámos Komenský, Jean Jacques Rousseau, Konstantin Dmitrievič Ušinskij, Lev Nikolajevič Tolstoj nebo Herbert Spencer. (Somr, 1987, s. 26)

Pedagogika a současnost

Pedagogika je v současnosti zařazena do soustavy věd jako samostatná, společenská věda. Bývá definována jako věda o výchově. Zkoumá výchovný proces jako jeden z nejvýznamnějších společenských jevů. Pedagogika se pod vlivem měnících se ekonomických, sociálních i kulturních podmínek stává vědou o permanentní výchově, o celoživotní výchově dětí, mládeže i dospělých. Předmětem pedagogiky je tedy nejen žák jako objekt a subjekt výchovy a vychovatel, učitel, rodič jako řídicí činitel vý-

chovně vzdělávacího procesu, ale pozornost pedagogiky je soustředěována také na celospolečenské výchovné problémy, na výchovu ve společnosti jako celku a na její dílčí formy (výchova školská, mimoškolská, rodinná a sebevýchova). (Průcha, 2005, s. 46)

Vzdělávání v 21. století by mělo zajišťovat dva základní požadavky:

- Jednak zajistit, aby v podmínkách civilizace založené na poznání došlo k účinnému a hromadnému přenosu stále rostoucí a trvale se rozvíjející sumy poznatků a technik, protože jen tak se vytvoří základna dovedností potřebných pro budoucnost.
- Současně stojí před vzděláváním úkol najít způsob, jak naučit lidi pracovat s nepřetržitým tokem informací tak, aby jimi nebyli zahlceni a dokázali nových informací využívat.

Proto není vhodné nadále vyžadovat od vzdělávání, aby bylo v tradičním duchu založeno na velkém množství znalostí převážně poznatkového charakteru. Každý jedinec by měl být vybaven schopností využívat všech příležitostí k učení v průběhu celého svého života tak, aby rozšiřoval své znalosti a dovednosti, utvářel své postoje a přizpůsoboval se měnícímu se, složitému a vzájemně závislému světu. (Čabalová, 2011, s. 103)

Pedagogika a andragogika

Dělení na pedagogiku dětí a pedagogiku dospělých proběhlo poměrně nedávno. Pedagogika se zřekla směru vzdělávání dospělých- andragogiky až v okamžiku, kdy se stala pedagogikou školy. Dnes již andragogiku opět zahrnuje do svého systému a uznává ji, ale nijak vzájemné vztahy neprohlubuje ani neproblematizuje. Nutno přiznat, že sama andragogika mnohé metody převzala od samotné pedagogiky. Poslední vývoj se vyznačuje možností přiblížit se v oblasti pohledu na učení, jako je například e-learning. Zásadní rozdíl mezi andragogikou a pedagogikou nacházíme v pohledu na studujícího jedince. „Dospělý není v andragogice od svých rolí v pracovním, společenském a privátním životě, není tedy redukován na „žáka“. Vzdělání mu pomáhá zvládat nároky života, nesnaží se ale vytvářet jeho osobnost.“ (Milan Baneš, Andragogika, str. 370)

1.4 Filozofie

Vymezení pojmu

Filozofie se dá definovat jako láska k moudrosti. Je to vlastně soustava kritického uvažování o problémech bytí, světa, poznání a člověka. Je založena na rozlišení pravého poznání a zdání, které před kritickými otázkami neobstojí. Filozofie vznikla v reakci na tradiční mytologickou interpretaci světa ve starém Řecku již na počátku 6. století př. n. l. - její dějiny jsou dle tradičního přesvědčení zahájeny třemi milétskými filozofy Thálétem, Anaximandrem a Anaximenem. V klasické podobě racionálního kladení otázek a vymezení obecných pojmů se filozofie rozvíjela zejména v rámci západní civilizace. Filozofie neevropských národů většinou nebývá tolik oddělena od mýtu. Zatímco západní filozofie a náboženství jsou dva různé pojmy, tradiční orientální moudrost a náboženství většinou splývají a jsou vyjadřovány stejným pojmovým aparátem. (Hlavinka, 2008, s. 6)

Součástí praktické filozofie (nauky o lidském jednání a tvořivosti) je:

- Etika (nauka o morálně relevantním jednání a jeho normách).
- Poietika (nauka o tvořivé činnosti, zhotovování - sem patří estetika jakožto filozofie umění, ale také filozofie techniky).
- Nedílnou součástí filozofie jsou její dějiny. Významnou roli mají filosofické otázky jednotlivých věd. (Hlavinka, 2008, s. 19)

Historie filozofie

Dějiny západní filozofie popisují dějiny filozofie v oblasti postupného vzniku evropské a euroamerické kultury.

Západní filozofie se obvykle dělí na:

- antickou filozofii,
- středověkou křesťanskou filozofii:
  - patristiku
  - scholastiku
- novověkou filozofii,
- současnou filozofii, resp. současné filozofie (Hlavinka, 2008, s. 59)

Filozofie a současnost

Filozofie 20. Století je směsí ovlivňujících se směrů. Vznikly směry jako filozofie života, filozofie mysli, existencialismus, marxismus, strukturalismus nebo postmodernismus. Postupně se vytvořily dvě samostatné skupiny:

- Analytická filozofie – se silnou pozicí v anglosaském světě
- Kontinentální filosofie – vychází především z fenomenologie a je považována za tradičnější.

Filozofie a andragogika

Tak jako filozofie tak i andragogika si klade otázky o člověku. Spojení těchto dvou věd je možno vnímat právě v této oblasti. Je možno se ptát, kam člověk směřuje, co mu vzdělání v jeho životě přináší, zda je prospěšné, nebo může někdy uškodit. Ve filozofii se pohybujeme v rovině uvažování nad bytím a kladení otázek a hledání odpovědí je formou vzdělávání a v tu chvíli nastává přechod do roviny andragogické.

2 VZTAH PSYCHOLOGIE A ANDRAGOGIKY

2.1 Andragogika jako věda o výchově

Výchova je pro andragogiku jedním z klíčových pojmů. Andragogika je samostatná věda, kterou zastřešuje obecná věda o výchově. Široce chápaná výchova se neomezuje pouze na vytváření osobnosti, také ji formuje a to v dimenzi celoživotnosti.

Andragogika jako věda o výchově a vzdělávání dospělých se zabývá výchovou dospělých ve všech jejích aspektech. Z uvedeného nám vyplývají důležité prvky, které jsou charakteristické pro výchovu dospělých.

V andragogice klademe důraz na společenský charakter výchovy, na výchovu jako celoživotní proces, na působení funkcionální, na kulturu jako základní oblast pro výchovu a především na péči, která je jednou ze základních součástí výchovného procesu.

(srov. Jochman, 1992, s. 14)

2.2 Andragogika jako transdisciplinární věda

Andragogika využívá poznatky z jiných věd, a proto je nazývána také jako věda transdisciplinární. „Andragogika je typicky hraniční vědou, která vyplňuje prostor mezi sociologií, psychologii, pedagogikou, ekonomikou, teorií organizace a teorií práva. Mezioborovost můžeme chápat jedinečně jako výhodu, protože rozšiřuje možnosti vědeckého poznání a umožňuje větší sebereflexi, odstup od sebe sama a tím i větší pružnost a dynamiku.“ (Šimek, 1996, s. 8). Pro andragogiku jako vědu i studijní obor je důležité uchovat si široce koncipovaný společný základ skládající se z filozofických, sociologických, psychologických, pedagogických, ekonomických a právních disciplín, který umožňuje propojovat jednotlivé myšlenky a koncepty. (Pirohová, 2003, s. 82).

Andragogika by tak bez poznatků těchto věd nedokázala vstřebat a postihnout širší problematiku. Jejich význam můžeme vysledovat i z toho, jak velký prostor je těmto vědám dárán v kurikulu andragogiky. Lze s jistotou říci, že andragogika se o ostatní vědní obory opírá, jsou její základnou. Proto je nutné, při studiu andragogiky, o jakýsi „širší rozhled“ studenta. Je nutné se při studiu zaměřit i na vědy jako jsou psychologie, pedagogika, filosofie, kulturologie, z kterých andragogika čerpá. Mohou nám poskytnout širší úhel pohledu nebo dokonce zcela novou rovinu pohledu na zkoumaný problém.

2.3 Knihy

V následující podkapitole bych ráda zmínila dvě knihy, z kterých lze čerpat, při zkoumání problematiky andragogiky a psychologie.

- *Andragogy in Action*

Kniha známého amerického autora Malcolma Shephereda, který je v USA znám jako „otec“ andragogiky. Vydal nespočet publikací věnovaných edukaci dospělých a velmi se zasloužil o popularizaci andragogiky v USA. Je znám pro svůj koncept formální a neformální výuky dospělých a jeho práce byla velmi nápomocna při vývoji andragogiky. Jeho dílo „Andragogy in action“ je praktickým návodem, jak andragogika v praxi funguje, je zde více než 30 modelových situací, které ilustrují principy andragogiky, návrhy a nápady jak přistupovat a vést vzdělávání dospělých. Dále v knize nalezneme návody jak aplikovat andragogiku v podnikání, státní správě nebo v dalším studiu pro povolání.

- *Základy andragogiky*

Toto dílo pana Zdeňka Palána nejedním ze základních pro studium andragogiky. Nejen, že přibližuje andragogiku jako pojem, uvádí české i mezinárodní souvislosti, vlivy ostatních věd, hraniční vědy, které andragogiku ovlivňují a formují. Velmi užitečné jsou kontrolní otázky u jednotlivých kapitol, které pomohou ověřit, zda byl obsah správně zvládnut. Kniha svým obsahem popisuje uceleně andragogiku jako vědu, její názvosloví a souvislosti s ostatními vědami.

3 NÁZORY ODBORNÍKŮ NA VZÁJEMNÉ PROLÍNÁNÍ A OVLIVŇOVÁNÍ SE ANDRAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

Názory odborníků na tuto tematiku se různí, přesto nikdy nelze popřít, že psychologii uznávají jako vědu pro andragogiku důležitou až výchozí. Nelze pominout nejzákladnější aspekt práce andragoga a to je práce s lidmi. Andragogika není vědou teoretickou, ale především praxe jí dodává smysl. Díky tomu je zřejmé, že je nutné se psychologii při studiu andragogiky hlouběji zabývat.

3.1 Doc. Dr. Milan Beneš: Andragogika – teoretické základy, uvádí:

„ Andragogika jako věda a oblast výzkumu nevznikla jen v důsledku rozvoje nebo diferenciací stávajících vědeckých disciplin, nedá se tedy považovat jen za odnož pedagogiky, filosofie, sociologie či psychologie. Hlavním důvodem jejího vzniku byla společenská poptávka po nových druzích znalostí a kvalifikacích. “ (Beneš, 2003, s. 43)

Dnešní dynamické, nestálé a rychle se rozvíjející pracovní prostředí, potřebuje zaměstnance, kteří budou svůj potenciál neustále rozvíjet, učit se novým znalostem a dovednostem a jejich středoškolské, popř. vysokoškolské vzdělání bude pouze pomyslnou startovní čarou, za kterou bude následovat řada dalších školení, vzdělávání a rekvalifikací. Pokud chce jedinec stoupat na svém kariérním žebříku vzhůru, je nutno se neustále rozvíjet, zvyšovat svůj potenciál a tzv. „neusnout na vavřínech“. Právě tomuto problému se věnuje andragogika, která jako jediná mapuje edukaci dospělých. K psychologii byla veřejnost v minulosti shovívavější, byla uznávána, studována, ale málokdy využívána mimo rámec svého nejbližšího okolí. Dříve nikdo tuto vědu nespojoval s managementem, marketingem, ...Dnes je zcela běžné zabývat se v marketingu „motivací spotřebitelů“, manažeři navštěvují kurzy s názvem „ jak být dobrým manažerem nebo jak správně motivovat podřízené“.

3.2 Doc. Dr. Milan Beneš: Andragogika – teoretické základy uvádí:

„ Často kladená otázka, zda je andragogika skutečně samostatná vědní disciplína, se dá odpovědět takto:

Učící se dospělý je předmětem mnoha věd, které se s ním zabývají mnohdy s velmi přesvědčivými výsledky. Jenom andragogika to činí „na plný úvazek“.

Jenom andragogika se zaměřuje na reálné procesy učení.....a na otázky rozvoje cílů, obsahů, metod a evaluace učení se dospělých ve společenském a historickém kontextu. Psychologie může například vysvětlit proces učení nebo jeho motivace, ovšem nezabývá se otázkou co, kdy a proč se člověk má učit.“ (Beneš, 2003, s. 49)

Vztah mezi andragogikou a psychologií je velmi blízký, dalo by se říci téměř „příbuzenský“. Tyto dvě vědy se prolínají, navazují na sebe, odkazují na sebe a čerpají vzájemně ze svých poznatků. Přesto by se dalo také říci, že je tento vztah nedoceněný a stále s málo rozvinutým prostorem ke spolupráci. Až v okamžiku, kdy se z andragogiky a její vzdálené příbuzné psychologie stanou sestry, bude to velkým přínosem zejména pro práci andragogů- profesionálů. Profesionální andragog, či pedagog by měl svým žákům či studentům nejen předat dané vědomosti a poznatky, ale měl by umět žáka motivovat, pracovat jak s jednotlivcem, tak i se skupinou, přistupovat ke své práci kreativně a tuto potřebu probudit i ve svých studentech. V tuto chvíli vstupuje na scénu andragogiky psychologie, která může v daných otázkách pomoci, ukázat cestu a dále vést. Otázkou je, zda andragogika této pomoci dostatečně využívá. Psychologie může andragogice velmi pomoci v otázkách, které již byly výše zmíněny- jak motivovat učícího se, jak samotný proces učení probíhá a tím pozitivně ovlivnit samotný vzdělávací proces.

3.3 PhDr. Zdeněk Palán: Základy andragogiky uvádí:

„Pedagogika ani andragogika nemohou pochopitelně existovat izolovaně. Jejich stupeň poznání je dán nejen vlastním vývojem, ale zásadně ovlivňován rozvojem věd ostatních. Z hlediska jejich významu pro andragogiku (pedagogiku) je můžeme členit na:

- vědy poznatkově výchozí
- vědy poznatkově formující

Poznatkově výchozí vědy jsou základem pro komplexní pojmání výchovně vzdělávacího procesu..... Mezi tyto vědy patří:

- biologie .....
- Psychologie, kde jsou poznatkově výchozí zákonitosti duševního života ve vztahu k pedagogickým (andragogickým) možnostem především v dílčích disciplínách, jako jsou

- ⇒ sociální psychologie
- ⇒ pedopsychologie
- ⇒ vývojová psychologie
- ⇒ psychologie osobnosti a především hraniční věda, kterou je
- ⇒ pedagogická (andragogice) psychologie, jejímž předmětem je zkoumání, jaké psychické fenomény jsou vyvolávány fenomény pedagogickými a to u zcela konkrétního člověka (libovolného věku, libovolné sociální skupiny), který se nachází v edukační situaci.“(Palán, 2002, s. 67)

Jak již bylo uvedeno nelze pedagogiku, andragogiku, psychologii ani ostatní vědy považovat za izolované, ale naopak se jedná o vědy, které spolu spolupracují, vzájemně se ovlivňují a vyvíjí se díky sobě navzájem. V důsledku tohoto vlivu vzniká řada oborů, které můžeme nazývat jako hraniční, kde podíl poznatků jedné či druhé vědy je těžko vyčíslitelný a čerpat z tohoto oboru může širší spektrum odborníků. Právě tento fakt je pro další vývoj andragogiky velmi důležitý a je třeba, aby s ním bylo dále pracováno. Andragogika jako stále neucelená, nekompaktní a víceméně mladá disciplína potřebuje pro svůj rozvoj podporu a znalosti, které jí mohou jiné disciplíny poskytnout. Může se opírat o jejich pojmový aparát a stavět částečně na základech, které jí poskytnou hraniční vědy.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Hlavním cílem teoretické části bakalářské práce bylo vymezení pojmů, které úzce souvisí s oborem andragogika a psychologie. Snažili jsme se nalézt co nejvíce souvislostí mezi těmito dvěma vědami a také odpovědět si na otázku jak moc jsou jedna pro druhou důležité, jak moc se prolínají a jak dalece spolu souvisejí. To nás dále vedlo k zamyšlení nad otázkou, jestli je při studiu kladen důraz na důležitost propojení psychologie a andragogiky, zda je psychologii věnován dostatečný prostor a jak dalece jsou vědomosti, při studiu a samostudiu, získané dále využívány v praxi.

4.1 Výzkumný problém a cíl

Výzkumné problémy této závěrečné práce jsou dva. Nejdříve jsme se snažili zjistit, jak vnímají studenti andragogiky nebo pedagogiky důležitost psychologie pro jejich obor. Zda sami považují psychologii za vědu, která jim bude v budoucí praxi pomáhat a bude jim prospěšná. Zda jejich současné znalosti a vědomosti této myšlence odpovídají. Druhou otázkou je, jak je pamatováno na důležitost psychologie pro andragogy nebo pedagogy při tvorbě učebního plánu. Pokud bychom měli shrnout vše do jedné závěrečné myšlenky, zněla by: „Jak moc je psychologie pro andragogiku důležitá?“

Stanovení hypotéz

H1: Znalosti psychologie studentů oborů andragogika nebo pedagogika jsou průměrné až podprůměrné.

H2: Psychologii je v učebních osnovách oborů andragogika a pedagogika věnováno málo pozornosti.

H3: Neexistuje dostatečné množství literárních pramenů věnující se propojenosti andragogiky/ pedagogiky a psychologie.

4.2 Druh výzkumu

V dané práci jsme zvolili dotazník jako vyhovující techniku výzkumu. Dotazník je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat pro různé typy průzkumů. Skládá se ze série otázek, jejichž cílem je získat názory a fakta od respondentů. Lze jím s vysokou efektivitou vzhledem k potřebnému času a za relativně nízkých nákladů získat dostatečně velké množství dat, která se dají dále zpracovávat. Dotazníkem se zjišťují, jak

fakta tvrdá - např. nacionalie, pohlaví, věk, povolání, tak fakta měkká - např. názory, zkušenosti, zájmy, postoje, hodnotový systém, prožitky, představy, přání, potřeby.

Oproti jiným typům průzkumů- jako například osobní nebo telefonický rozhovor, pozorování, skupinový rozhovor, atd. je možné prostřednictvím dotazníku získat informace s mnohem menší námahou a levněji. Přes tyto výhody je nutné dodržovat určitá pravidla a zásady pro správné sestavení a následné vyhodnocení dotazníku.

Výsledky metody dotazníku jsou často značně zkresleny velkou vnitřní korekcí, autocenzurou některých zkoumaných osob, které usilují odpovídat ve shodě s tzv. sociální deziderability, tedy adaptivně, nikoliv expresivně- upřímně, ryze, pravdivě.(Gavora, 2000, s. 136)

Nejdůležitější požadavky na konstrukci dotazníku

Při sestavování dotazníku je nutné respektovat jistá pravidla:

- Položky dotazníku musí být jasná a srozumitelná všem dotazovaným
- Položky dotazníku by měly být jednoznačné, odkazovat pouze k jedné odpovědi
- Dotazníkové šetření by nemělo být příliš rozsáhlé
- Dotazník by měl obsahovat jasné pokyny pro vyplnění
- Řazení položek v dotazníku by se mělo řídit spíše psychologickým než logickým aspektem

Dotazník

Viz. příloha č. 1

4.3 Výzkumný soubor

Z hlediska cíle této práce jsme si jako výzkumný soubor zvolili současné studenty dálkového studia 3. ročníku andragogiky na Univerzitě Tomáše Bati. Jedná se o jedince, kteří pokračují ve studiu po střední škole nebo gymnáziu nebo o lidi, kteří se již ve svém profesním životě v praxi věnují oboru, který andragogice vzdělání potřebuje. Dále byl dotazník rozdán pedagogům, kteří vzdělávají dospělé v rámci své profese.

Měli jsme připraveno 100 dotazníků a vyplněno bylo posléze 64.

4.4 Postup zpracování údajů

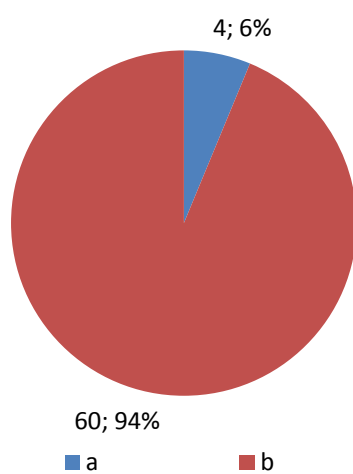
Získaná data byla v písemné podobě ve formě 64 dotazníků, proto byla použita čárkovací metoda pro zjištění, jakým způsobem respondenti odpovídali na jednotlivé otázky.

4.5 Rozbor a interpretace údajů

Otázka č. 1/ Jste:

- a) Muž
- b) Žena

	absolutní četnost (n)	relativní četnost (%)
a	4	6
b	60	94

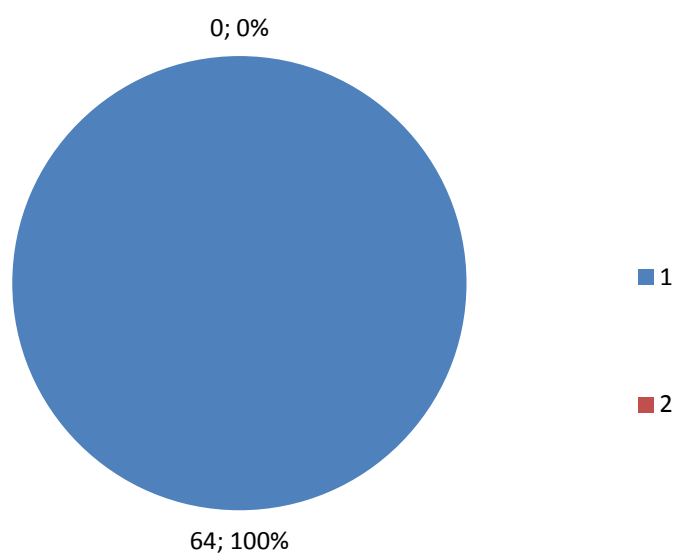

Analýza odpovědi: Dotazník vyplňovali z velké části ženy, což je dáno vysokým zastoupením žen v řadě studentů v 3. ročníku oboru andragogika na Univerzitě Tomáše Bati, kterým byl dotazník rozdán.

Otázka č. 2/ Studujete nebo studoval/a jste obor andragogika nebo psychologie?

- a) Ano
- b) Ne

	absolutní četnost (n)	relativní četnost (%)
a	64	97
b	0	3

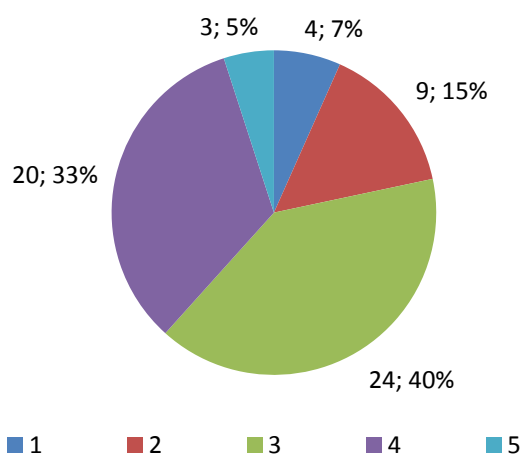

Analýza odpovědi: Tato otázka sloužila jako kontrolní, protože bylo zájmem studovat postoje, názory a zkušenosti pouze jedinců, kteří andragogiku/ pedagogiku studují nebo se jí věnují ve své praxi.

Otázka č. 3/ Ohodnoťte své současné znalosti oboru psychologie známkou od 1 do 5(1-nejlepší, 5 nejhorší):

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5

	absolutní četnost (n)	relativní četnost (%)
a	4	7
b	9	15
c	24	40
d	20	33
e	3	5

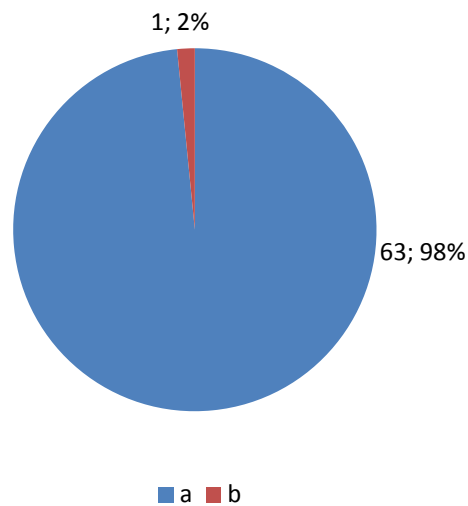
Analýza odpovědi: Dle výsledků se dotazovaní respondenti vnímají své znalosti z oblasti psychologie jako průměrné až podprůměrné. Z dalšího výzkumu ale zároveň vyplývá, že prostor ke studiu tohoto oboru mají a podíl psychologických disciplín v svém studijním plánu vnímají jako dostačující.

Otázka č. 4/ Považujete psychologii za důležitou vědní disciplínu pro obor andragogika nebo pedagogika, který studujete (nebo jste studoval)?

- a) Ano
- b) Ne

	absolutní četnost (n)	relativní četnost (%)
a	63	98
b	1	2

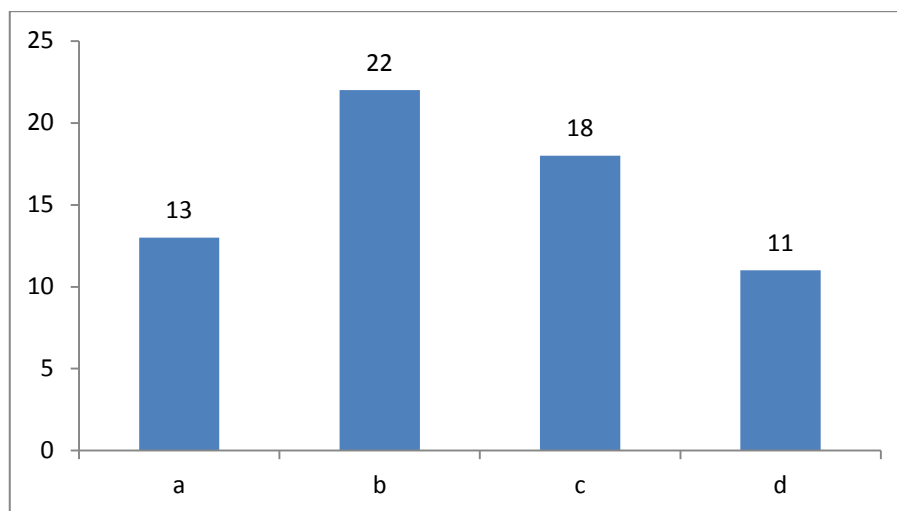

Analýza odpovědi: Naprostá většina dotazovaný se shoduje na názoru, že psychologie je pro jejich současnou či budoucí praxi a velmi důležité, aby byla psychologii při studiu věnována náležitá pozornost.

Otázka č. 5/ Myslíte si, že podíl výuky psychologie v učebním plánu je na vaší škole:

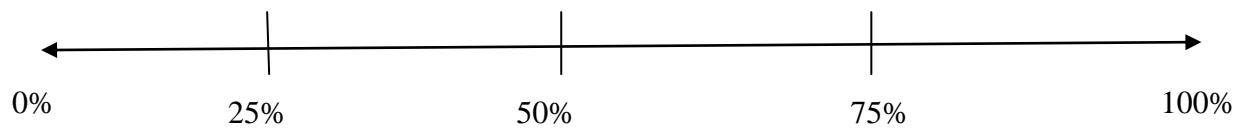
- a) Nedostatečný
- b) Téměř uspokojivý
- c) Dostatečný
- d) Příliš mnoho

	absolutní četnost (n)	relativní četnost (%)
a	13	20
b	22	34
c	18	22
d	11	24

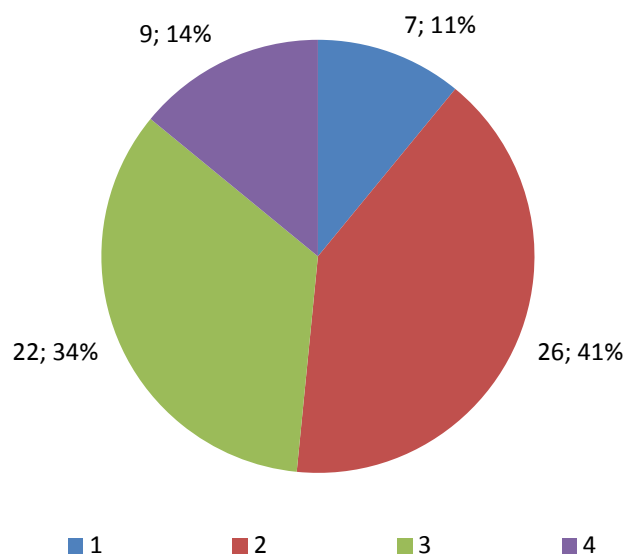

Analýza odpovědi: Většina respondentů se shoduje na názoru, že v učebním plánu je psychologii věnován téměř dostačující počet hodin a jsou téměř spokojeni.

Otázka č. 6/ Na vyznačené škále označte v %, jaký bude podíl psychologie ve vaší současné nebo budoucí praxi psychologa:

	absolutní četnost (n)	relativní četnost (%)
0-25%	7	11
26-50%	26	41
51-75%	22	34
76-100%	9	14

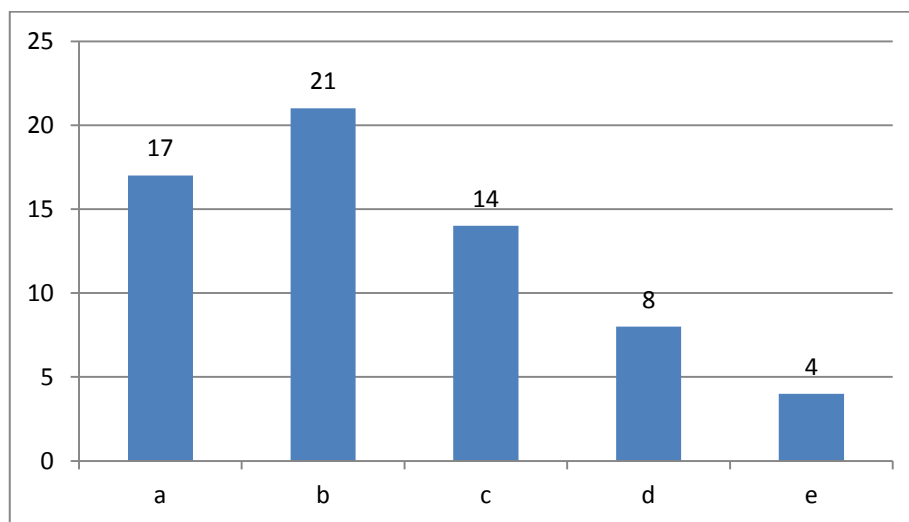

Analýza odpovědi: Nejvíce respondentů označilo odpověď, kdy očekávají, že v jejich budoucí praxi bude psychologie v jakémkoliv způsobu zastupovat 26- 50% jejich praxe.

Otázka č. 7/ Z které oblasti psychologie máte největší znalosti?

- a) Obecná psychologie
- b) Psychologie osobnosti
- c) Sociální psychologie
- d) Biologická psychologie
- e) Psychopatologie

	absolutní četnost (n)	relativní četnost (%)
a	17	26
b	21	34
c	14	22
d	8	12
e	4	6

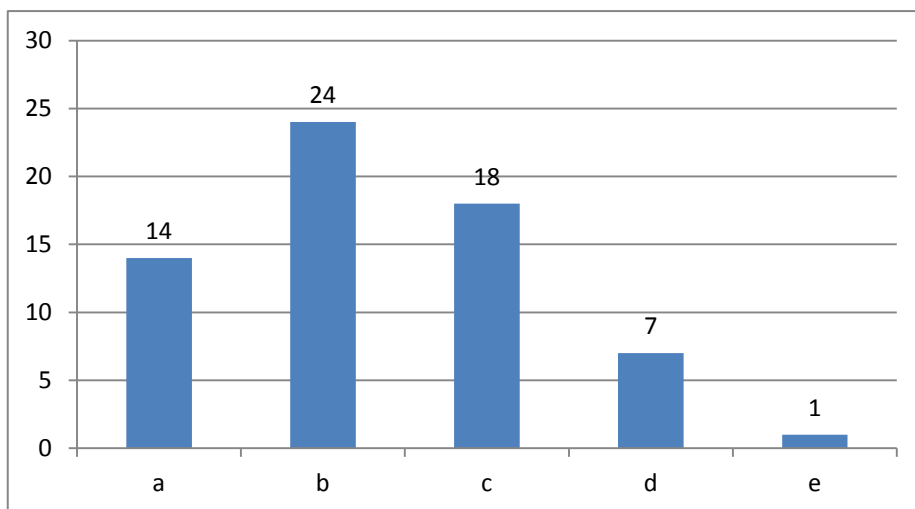

Analýza odpovědi: Největší znalosti z psychologie dosahují dosahující v oblasti psychologie osobnosti, dále pak v obecné psychologii.

Otázka č. 8/ Znalost které oblasti psychologie považujete pro práci andragoga/pedagoga za nejdůležitější?(oznámkujte od 1- nejvíce důležitá, 5- nejméně důležitá)

- a) Obecná psychologie.....
- b) Psychologie osobnosti.....
- c) Sociální psychologie.....
- d) Biologická psychologie.....
- e) Psychopatologie.....

	absolutní četnost (n)	relativní četnost (%)
a	14	22
b	24	38
c	18	28
d	7	10
e	1	2

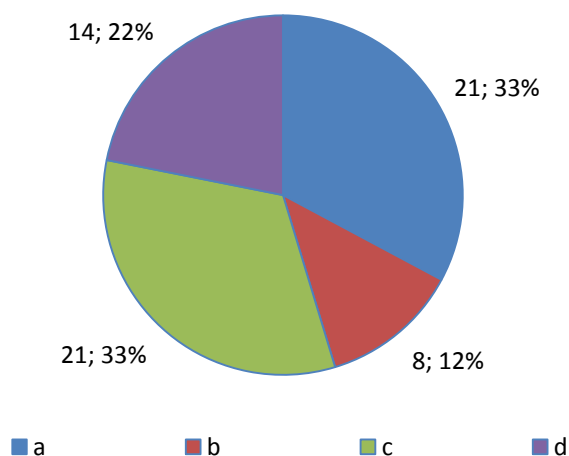

Analýza odpovědi: Zde opět zvítězila psychologie osobnosti. Tato otázka souvisí s otázkou č. 7. Je tedy zřejmé, že psychologii osobnosti respondenti vnímají jako nejbližší andragogice a andragogice praxi.

Otázka č. 9/ Seřadte od nejdůležitější po nejméně důležitou následující vědy ve vztahu k andragogice (1- nejdůležitější, 5- nejméně důležitá):

- a) Psychologie.....
- b) Filosofie.....
- c) Pedagogika.....
- d) Multikulturní výchova.....

	absolutní četnost (n)	relativní četnost (%)
a	21	33
b	8	12
c	21	33
d	14	22

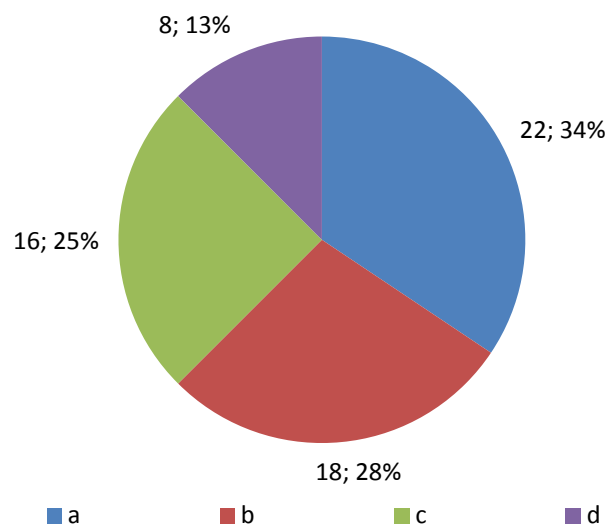

Analýza odpovědí: Dle odpovědí se o první příčku dělí o prvenství psychologie s pedagogikou. Dotazovaní tedy vnímají potřebu teoretických poznatků, návodů a doporučení, které jim pedagogika nabízí, ale zároveň si jsou vědomi jedinečnosti a individuality každého jedince nebo skupiny a tudíž je nutno využívat při práci poznatků z psychologické vědy.

Otázka č. 10/ Jak hodnotíte dostupnost literatury věnující se psychologie ve spojitosti s andragogikou?

- a) Nedostatečný
- b) Téměř uspokojivý
- c) Dostatečný
- d) Příliš mnoho

	absolutní četnost (n)	relativní četnost (%)
a	22	34
b	18	28
c	16	25
d	8	13

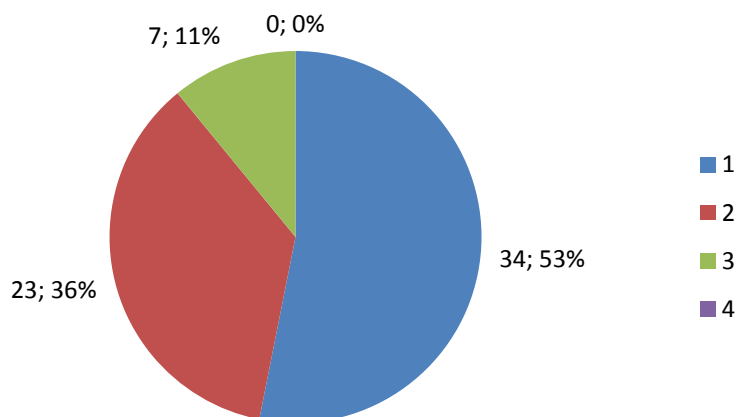

Analýza odpovědi: Respondenti považují zdroje, kde by bylo možno čerpat více informací týkajících se spojení andragogiky a psychologie za nedostatečné.

Otázka č. 11/ Jaké zdroje používáte pro získání studijních materiálů k problematice psychologie a andragogika?(seřadte od 1 do 4, 1- nejčastější forma, 5- nejméně častá forma)

- a) Internet.....
- b) Literární prameny.....
- c) Odborné časopisy.....
- d) Vlastní výzkum.....

	absolutní čet- nost (n)	relativní četnost (%)
a	34	34
b	23	28
c	7	25
d	0	13

Analýza odpovědi: Z odpovědí je zřejmé, že studenti stále považují zdroje, z kterých je možno čerpat informace za nedostatečné. Nejvíce při výzkumu využívají internet, který je fenoménem dnešní doby, dále pak literární zdroje. Je patrné, že vlastnímu výzkumu se nikdy nevěnují.

4.6 Vyhodnocení hypotéz

H1: Znalosti psychologie studentů oborů andragogika nebo pedagogika jsou průměrné až podprůměrné.

Informace získané vyhodnocením a rozбором otázky č. 3 tuto hypotézu potvrzují. Většina dotazovaných studentů andragogiky považuje znalosti z oblasti psychologie za průměrné až podprůměrné a cítí další prostor k jejich zdokonalení.

H2: Psychologii je v učebních osnovách oborů andragogika a pedagogika věnováno málo pozornosti.

Informace získané vyhodnocením a rozбором otázky č. 5 tuto hypotézu nepotvrzují. Dle odpovědí 34% dotazovaných hodnotí počet vyučovacíh věnovaných oblasti psychologie za téměř uspokojivý. Následuje skupina, která dosáhla 24%, a tedy druhého místa v pořadí odpovědí dokonce považuje počet hodin věnovaných v učebním plánu za přehnaný.

H3: Neexistuje dostatečné množství literárních pramenů věnující se propojenosti andragogiky/ pedagogiky a psychologie.

Informace získané vyhodnocením a rozбором otázky č.10 a11 tuto hypotézu potvrzují. Dle výzkumu 34% dotazovaných považuje dostupnost literárních a dalších informačních zdrojů, které se cíleně věnují zapojení psychologie do andragogiky za nedostatečný. Z dalšíhu výzkumu rovněž vyplývá, že nejčastějším zdrojem informací, který studenti používají je internet.

4.7 RESUMÉ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

- **Považujete studium psychologie za důležitý vědní obor, pokud studujete nebo vykonáváte praxi v andragogice?**

Na tuto otázku č. 4 dotazovaní jednoznačně odpověděli v 98% kladně, tudíž že považují psychologii za důležitou. Dále se v otázce č. 9 potvrdilo, že studenti považují psychologii, současně s pedagogikou, za nejdůležitější hraniční vědní disciplínu, tudíž by se jim měla při studiu věnovat patřičná dávka pozornosti.

- **Jaký procentuelní podíl bude mít dle názoru dotazovaných studentů psychologie v praxi andragoga?**

Téměř polovina dotazovaných odpověděla v otázce č. 6, že psychologie bude mít v jejich budoucí praxi zřejmě podíl 26-50%, což velmi vysoké číslo. Očekávají tedy, že se s tímto vědním oborem budou setkávat téměř denně a budou své znalosti neustále rozšiřovat a využívat.

- **Kterou oblast psychologie považují dotazovaní studenti za nejdůležitější a ve které mají největší znalosti?**

Dle odpovědí na otázky č. 7 a 8 vyplývá stejná a jednoznačná odpověď. Pro dotazované je nejdůležitější psychologie osobnosti a také jí věnují nejvíce pozornosti při studiu. Počítají s faktem, že ji budou ve své praxi nejčastěji využívat a čerpat z ní.

5 ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byl vliv psychologie na andragogiku a následně vnímání studentů andragogiky nebo již andragogů profesionálů na prolínání se těchto dvou oborů. Celá práce byla rozdělena na dvě stěžejní části a to teoretickou a praktickou. V první části byly vymezeny důležité vědní obory pro andragogiku, jako je pedagogika, psychologie, filosofie a jejich vztah oboru andragogiky. V následujících dvou částech byly rozebrány názory odborníků na vztah mezi psychologii a andragogikou, zda jsou pro sebe v rámci pedagogiky dospělých klíčové. Dále také čím jsou tyto vztahy definovány a jak je vnímají budoucí andragogové. Následoval výzkum, kde byly studentům andragogiky kladeny otázky, které by objasnily jejich osobní vnímání psychologie a andragogiky, zda se cítí být školou dostatečně vedeni k zaměření se na propojení těchto oborů a zda cítí, že je k dispozici dostatečné množství studijního materiálu pro samostudium, týkajícího se tohoto tématu.

Z výzkumu jasně vyplynulo, že současní studenti pedagogiky a andragogiky nebo absolventi těchto oborů považují psychologii za nesmírně důležitou pro svou budoucí nebo již současnou praxi. Sami vnímají spojení těchto dvou vědních oborů za klíčové a uvědomují si, že studium andragogiky nemá své pevně definované hranice a je třeba se často opírat o vědy s ní příbuzné. Svě znalosti psychologie považují respondenti spíše za průměrné, na druhou stranu, jsou v podstatě spokojeni se studijním plánem, který jim nabídla škola. Je tedy otázkou, zda by řešením bylo upravit studijní plán a věnovat psychologii větší pozornost nebo zde hraje roli přístup studentů k samotnému studiu. Jednoznačným negativem, který z výzkumu vyplynul jejich pocit nedostatečného množství zdrojů zabývajících se spojením andragogiky a psychologie. Přestože existuje nepoměrně více literatury zabývající se pedagogickou psychologii u dětí, dospělému jedinci již taková péče v jeho vzdělávacím procesu není věnována. Současnost andragogiky je možno označit za období rozvoje, začíná být akceptována ostatními vědními obory, není již chápána jen jako součást pedagogiky a je zřejmé, že bude nezbytně nutné dále pracovat na jejím rozvoji a vytvořením stálého pojmového aparátu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BENEŠ, Milan, 2008. *Andragogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2580-8.
- [2] ČABALOVÁ, Dagmar, 2011. *Pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2993-0.
- [3] GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido. ISBN 80-859-3179-6.
- [4] GIDDENS, Anthony, 2000. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4.
- [5] HANS, Lowe, 1977. *Úvod do psychologie učení dospělých*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství Praha. ISBN 14-735-77.
- [6] HLAVINKA, Pavel, 2008. *Dějiny filosofie- jasně a stručně*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-015-7.
- [7] HUNT, Morton, 2010. *Dějiny psychologie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-814-2.
- [8] CHLADT, K., L. KOUŘIL a J. PECHOVÁ, 2009. *Art of creativity aneb kreativita jako klíčová kompetence v době změn*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-82-2.
- [9] KNOWLES, M., S. ELWOOD a A. SWANSON, 2005. *The adult learner: the definitive classic in adult education and human resource development*. Boston: Elsevier. ISBN 07-506-7837-2.
- [10] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [11] JANDOUREK, Jan, 2003. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-749-3.
- [12] JANDOUREK, Jan, 2012. *Slovník sociologických pojmů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3679-2.
- [13] KASTOVÁ, Verena, 2000. *Krize a tvořivý přístup k ní*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-800-5.
- [14] KNOWLES, Malcolm, 1984. *Andragogy in Action. Applying modern principles of adult education*, San Francisco: Jossey Bass.
- [15] KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.

- [16] NAKONEČNÝ, Milan, 2002. *Základy psychologie*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0689-3.
- [17] NAKONEČNÝ, Milan, 2009. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1680-5.
- [18] PALÁN, Zdeněk, 2002. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. Praha: DAHA. ISBN 80-902232-1-4
- [19] PALÁN, Zdeněk, 2003. *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-58-7.
- [20] PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. , 2008. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-58-7.
- [21] PRŮCHA, Jan, 2005. *Moderní pedagogika*. Praha:Portál. ISBN 978-80-7367-503-5.
- [22] PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA, 2012. *Andragogický slovník*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3960-1.
- [24] SOMR, Miroslav, 1987. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha:Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 14-601-87
- [25] STORIG,Hans Joachim, 2000. *Malé dějiny filosofie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. ISBN 80-7192-500-2.
- [26] ŠERÁK, Michal, 2009. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-551-6.
- [27] VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0841-3.

INTERNETOVÉ ODKAZY

[1] e-psycholog.eu: *Současná psychologie*. [online]. *e-psycholog.eu*, © 2010 [cit. 2013-01-26] Dostupné z: [://e-psycholog.eu/pdf/milova.pdf](http://e-psycholog.eu/pdf/milova.pdf))

[2] andromedia.cz: Andragogika. [online]. *Andromedia.cz* , © 2010 [cit. 2013-01-26] Dostupné z: [//www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/andragogika](http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/andragogika)

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Pohlaví respondentů.....	24
Graf č. 2 Kontrolní otázka	25
Graf č. 3 Znalosti z oboru psychologie	26
Graf č. 4 Důležitosti psychologie pro andragogiku	27
Graf č. 5 Podíl psychologie v učebním plánu	28
Graf č. 6 Podíl psychologie v budoucí praxi andragoga	29
Graf č. 7 Největší znalosti z oboru psychologie	30
Graf č. 8 Nejdůležitější oblasti psychologie pro andragogickou praxi	31
Graf č. 9 Nejdůležitější hraniční věda	32
Graf č. 10 Dostupná literatura	33
Graf č. 11 Literární zdroje.....	34

SEZNAM TABULEK

Tabulka č.1 Pohlaví respondentů.....	24
Tabulka č. 2 Kontrolní otázka	25
Tabulka č. 3 Znalosti z oboru psychologie	26
Tabulka č. 4 Důležitosti psychologie pro andragogiku	27
Tabulka č. 5 Podíl psychologie v učebním plánu	28
Tabulka č. 6 Podíl psychologie v budoucí praxi andragoga	29
Tabulka č. 7 Největší znalosti z oboru psychologie	30
Tabulka č. 8 Nejdůležitější oblasti psychologie pro andragogickou praxi	31
Tabulka č. 9 Nejdůležitější hraniční věda	32
Tabulka č. 10 Dostupná literatura	33
Tabulka č. 11 Literární zdroje.....	34

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Petra Zakrevská a jsem studentkou třetího ročníku dálkového studia oboru Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře na UTB Zlín. Ráda bych Vás poprosila o vyplnění tohoto dotazníku.

Dotazník je součástí bakalářské práce s názvem Psychologické aspekty práce andragoga a jejich možnosti uplatnění v praxi. Dotazník je anonymní, proto se nikam nepodepisujte.

Správné odpovědi prosím zakroužkujte.

1/ Jste:

- c) Muž
- d) Žena

2/ Studujete nebo studoval/a jste obor andragogika nebo psychologie?

- c) Ano
- d) Ne

3/ Ohodnoťte své současné znalosti oboru psychologie známkou od 1 do 5(1-nejlepší, 5 nejhorší):

- f) 1
- g) 2
- h) 3
- i) 4
- j) 5

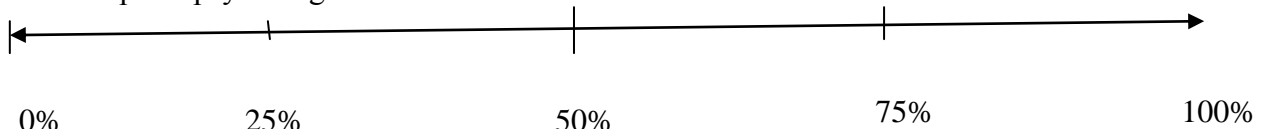
4/ Považujete psychologii za důležitou vědní disciplínu pro obor andragogika nebo pedagogika, který studujete?

- c) Ano
- d) Ne

5/ Myslíte si, že podíl výuky psychologie v učebním plánu je na vaší škole:

- e) Nedostatečný
- f) Téměř uspokojivý
- g) Dostatečný
- h) Příliš mnoho

6/ Na vyznačené škále označte v %, jaký bude podíl psychologie ve vaší současné nebo budoucí praxi psychologa:

7/ Z které oblasti psychologie máte největší znalosti?

- f) Obecná psychologie
- g) Psychologie osobnosti
- h) Sociální psychologie
- i) Biologická psychologie
- j) Psychopatologie

8/ Znalost které oblasti psychologie považujete pro práci andragoga/pedagoga za nejdůležitější?(oznámkujte od 1- nejvíce důležitá, 5- nejméně důležitá)

- f) Obecná psychologie.....
- g) Psychologie osobnosti.....
- h) Sociální psychologie.....
- i) Biologická psychologie.....
- j) Psychopatologie

9/ Seřad'te od nejdůležitější po nejméně důležitou následující vědy ve vztahu k andragogice (1- nejdůležitější, 5- nejméně důležitá):

- e) Psychologie.....
- f) Filosofie.....
- g) Pedagogika.....
- h) Multikulturní výchova.....

10/ Jak hodnotíte dostupnost literatury věnující se psychologie ve spojitosti s andragogikou?

- e) Nedostatečný
- f) Téměř uspokojivý
- g) Dostatečný
- h) Příliš mnoho

11/ Jaké zdroje používáte pro získání studijních materiálů k problematice psychologie a andragogika?(seřad'te od 1 do 4, 1- nejčastější forma, 5- nejméně častá forma)

- e) Internet.....
- f) Literární prameny.....
- g) Odborné časopisy.....
- h) Vlastní výzkum.....